

## **Кримінологічна характеристика запобігання корупції в Україні**

**Курач Андрій Миколайович, ГУ МВС України в Київській області**

Сьогодні корупція є суттєвим чинником посилення напруженості та дестабілізації суспільних відносин, виникнення деформації у сфері господарювання, уповільнення темпів економічного розвитку держави, а також однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, розв'язання якої для багатьох країн є надзвичайно важливою і складною справою. Це повною мірою стосується України, для якої корупція набула ознак системного явища, яке поширює свій негативний вплив на всі сфери суспільного життя, усе глибше укорінюючись у повсякденному житті як основний, швидкий та найбільш дієвий протиправний засіб вирішення питань, досягнення певних цілей.

Унаслідок поширення корупції діяльність державних органів виявилася фактично підпорядкованою корпоративним та особистим інтересам колишнього керівництва держави, а в деяких випадках й інтересам інших держав. Привласнення державних коштів набуло загрозливих масштабів. Численні хаотичні трансформації дезорганізовували роботу державних органів, практика призначень за принципами політичної лояльності й корупційної «доцільності» призвела до критичної депрофесіоналізації державної служби.

За оцінками як вітчизняних, так і зарубіжних експертів і громадських організацій, рівень корупції в Україні залишається високим.

Так, за даними Міжнародної громадської організації Transparency International Україна, відповідно до результатів нового Індексу сприйняття корупції в 2014 році, наша країна отримала лише один додатковий бал порівняно з 2013 роком, тобто в черговий раз потрапила до списку найбільш корумпованих країн світу.

Такі невтішні результати, на думку міжнародної антикорупційної спільноти, викликані малопомітним кроком у руйнуванні корупційних схем, отриманих у спадок від усіх правлячих режимів часів незалежності України. Адже, незважаючи на "зміну фасаду", Україна продовжує тупцювати на місці. Попередні антикорупційні закони не дали відчутних результатів в антикорупційній боротьбі \

За даними всесвітнього дослідження «Барометр Світової Корупції» (Global Corruption Barometer), проведеного Transparency International та Gallup International Association, протестувати проти корупції готові 68 % українців, а 36 % - вийти на вулицю з цією метою. 43 % опитаних вважають, що за останні два роки рівень корупції в Україні значно зріс, 74 % упевнені,

що державний сектор корумпований, 80 % - охарактеризували дії Уряду в боротьбі з корупцією як нерезультативні.

На думку 66 % українців, найкорумпованішою є судова система, за нею слідують: правоохоронні органи (64 %), сектор державної служби (56 %), сфера охорони здоров'я (54 %), парламент (53 %), політичні партії (45 %), освітня система (43 %), бізнес (36 %), військова сфера (28 %), ЗМІ (22 %), релігійні інституції (21 %), громадські організації (20 %).

Зростання недовіри до цих сфер підкріплене різкою тенденцією щодо збільшення кількості випадків неправомірної вигоди. Адже найчастіше українці сплачували неправомірну вигоду при отриманні послуг у таких установах: у правоохоронних органах (49 %), медичних установах (41 %), освітніх закладах (33 %), земельних службах (25 %), реєстраційних і дозвільних службах (22 %), судах (21 %), податковій (18 %), комунальних підприємствах (6 %).

Зізналися в тому, що в них вимагали хабар, 35 % опитуваних, при цьому 53 % відмовилися його сплатити. Найпопулярнішою причиною сплати хабара назвали: неможливість отримати послугу іншим шляхом (33 %), на знак вдячності (33 %), для прискорення процесу (28 %), для здешевлення послуги (6 %). Не повідомляють про корупційні випадки - 74 %, адже бояться наслідків - 24 %, а вважають, що це нічого не змінить - 63 %.

Закон України «Про запобігання корупції» має за мету комплексне реформування системи запобігання корупції відповідно до міжнародних стандартів та успішних практик іноземних держав.

У контексті впровадження в дію нового антикорупційного законодавства цілком логічними є висновки Центру Разумкова щодо розв'язання цієї проблеми в системі МВС лише шляхом реформування нинішньої репресивної моделі органів внутрішніх справ у демократичну модель європейського зразка - демілітаризовану, децентралізовану систему легітимних публічних спеціалізованих служб, захищених від кон'юктурних політичних впливів <sup>1</sup>.

Проведені Центром дослідження засвідчили про відсутність необхідної довіри суспільства до правоохоронних органів та, безумовно, до Міністерства внутрішніх справ. Так, повною мірою довіряють міліції лише 2 % громадян, при цьому рівень загальної довіри становить 25 % проти 69 % тих, хто міліції не довіряє.

Від корупції в міліції, зловживань повноваженнями страждають не лише громадяни, а й самі правоохоронці (насамперед, низової і середньої ланок), позбавлені належного рівня забезпечення умов праці та соціального захисту. При цьому працівники міліції не відчують підтримки влади - як

Концептуальні підходи до реформування органів внутрішніх справ як складової правоохоронної системи та сектору безпеки і оборони України. Інформаційно-аналітичні матеріали до круглого столу «Концептуальні підходи до реформування МВС у контексті загальнонаціонального плану реформ» (16 квіт. 2015 р.) // [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [http://www.uceps.org/upload/przh\\_Melnik\\_militsiya\\_2015\\_8\\_5.pdf](http://www.uceps.org/upload/przh_Melnik_militsiya_2015_8_5.pdf).

державної (64 %), так і місцевої (55 %), а також підтримки з боку місцевих громад (57 %), що може свідчити про високий ступінь їх соціальної ізоляції. У поєднанні ці показники свідчать про головну проблему як забезпечення громадського порядку, так і стану й умов діяльності органів внутрішніх справ - взаємне відчуження міліції і суспільства.

Водночас, ефективна протидія корупції неможлива без посилення практичної складової антикорупційної підготовки працівників міліції, а також глибокого й послідовного наукового забезпечення, передусім об'єктивного аналізу факторів корупції та реальної оцінки здійснюваних заходів.